

Izhaja vsaki četrtek in velja s poštnino vred iz v Mariboru z pošiljanjem na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 . — fl. 62 k.
Posamezni listi se dobijo pri knjigarju Novaku na velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

Naročnino sprejema vredništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne prijemajo.

Oznanila se prijemajo, plača za vrstico je 10 k. in za kolek 30 k.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Štv. 29.

V Mariboru 31. oktobra 1867.

Tečaj I.

Gospodarske stvari.

Poglavitna pravila o ravnanju in izreji živine.

Če hočeš srečo imeti pri svoji živini
Točno pokladaj, zla ji ne véni.

Domače živali prinašajo človeku mnogo mnogo haska in pripomorejo veliko k potrebam in k prijetnosti njegovega življenja, ker mu dajo naj boljšo in naj krepkejšo hrano, snov za oblačilo in za stoterne koristne reči. Že zaradi tega ima človek veliko pravno dolžnost proti živalim, dolžnost namreč, dobro z njimi ravnati in jim streči, ne glede na to, da mu tudi vera in dostojnost to dolžnost trdno nalaga.

Izpolnjevanje te dolžnosti bi moralo človeku s tem leže biti, ker se z njo lastni dobiček na tanko strinja. Dobra strežba in lepo ravnanje z živino pomnoži njen donesek za veliko. Živina si vidno opomore in daje, kakor iz hvaležnosti, s tem večji hasek. Proti temu kdor z živino slabo ravna, ima veliko in mnogotero škodo. Ona se sama maščuje. Nekteri kmet toži, da ima vedno v hlevu nesrečo; če bi na tanko preiskaval, od kod ta nesreča pride, bi si dosti dostikrat očitati moral: od tebe samega pride; tvoja živina mora stradati, ti jo trpinčiš, ji preveč dela nalagaš; nimaš nobenega reda v hlevu itd. Od tod tvoja nesreča v hlevu! Na tem mestu hočemo nekoliko pravil o strežbi in ravnanju z živino predstavljati, desiravno se prav za prav sama od sebe razumejo.

Predvsem: Hrani svojo živad obilno in dobro, kakor je le mogoče. Če jo le na pol hraniš, imaš le škodo z njo; skoraj nič ne donese in zmiraj bolj hira. Lakota tlači živino kakor človeka in velik je greh, živino stradati pustiti. Obilna hrana se dvojno plačuje. Sočna zelenjad po letu in dobro seno s koreninami in čebuljicami vred po zimi pripravi molzni živadi naj večji donesek in pri tem se naj lepše redi. Pa nikdar ne smeš svoje živine s pokvarjeno pičo krmiti; ako je treba drugega kladenja ali druge krme, ne menjavaj prehitro in razdeli si krmo tako, da ti je ne bo nikdar zmanjkalo.

Pokladaj in napajaj vsak den točno, kakor danes tako jutre. Če se držiš trdnega reda, boš imel posebno zdravo živino; če mora dolgo stradati, je nemirna in se potem vtegne prejesti. Nemarni kmetje, leni hlapeci in dekletke, ki enkrat zgodaj, drugokrat pozno, zdaj mnogo, zdaj malo jesti dajo, živino lahko na nič pripravijo. Tudi mora pri pokladanju in napajanju vse snažno biti in bedenj, gare in jasli se ne smejo v nesnagi pustiti. Pokladaj zmiraj le malo na enkrat, da bo živad vedno rada jela in krme ne popačila.

Hlev naj bo snažen. Nastiljaj živadi dobro in ne puščaj je v smradu ležati. Gnoj po letu vsak den izkidaj, drugače zrak okuži. Zdrav zrak je živini za življenje neobhodno potreben. Vsak zna, da je zrak, ki ga z dihanjem v se potegujemo, važen pri pripravljanju krvi v plučah. Ako pa nima dosti kislica (Sauerstoff) v sebi, temu je poln ogel-nokislina (Kohlensäure) kakor izsopljeni, in k temu še z amonijakom in drugimi škodljivimi gazi napoljen, gotovo ne more svoje naloge v živalskem truplu dobro izpolniti. Tedaj odpiraj hlev od časa do časa; to je k zdravju živine bolj ko vse drugo potrebno.

Hlev mora pravo toploto imeti. Za goved je 12° R., za konje, koze, ovce in svinje 8 — 10° R. naj bolj

primerno. Puhteča vročina, kakoršna se dostikrat najde v kravjih hlevih, škodi. Če pa zebe živino, več je, da si potrebno notrajno toploto pripravi ali pa k temu svojo mast porabi. Prehitro ohlajenje in sapa, ki skoz odprtine vleče, je dostikrat nevarnih nasledkov.

Snaži živino. V naravni prostosti, kedar se živali same snažiti zamorejo, so skoro vse v naj lepši snagi; pa živali, ki človeku primorane služijo, so dostikrat polne smrada in mrčes. Nesnaga zadržuje kožo v svojem poslu, in mrčesi terpinčijo živad in ne dajo miru ne po dnevi ne po noči, tako da se ne more prav rediti. Tedaj snaži, češi svojo živino vsak den, da bo čedna in snažna. Zakaj ne zastoj se ne reče: dobro snaženo je na pol krmjeno. Če je živinče od pota ali dežja mokro, ženi ga v hlev in pobriši ga prav dobro s slamo in če je potrebno odeni ga toplo; plačalo ti bo ves trud in ne bo samo lepše temuč tudi zdravejše in močnejše. Stara navada na dosti krajih, svinje skoz cele tedne v istem blatu pustiti, se zmiraj bolj opušča in pozgubava. Pametni kmetje sprevidijo, da tudi svinjam snažen in suh hlev pomaga in da v čisti od časa do časa oprani koži veliko lepše in masnejše postanejo kakor one, ki zmiraj v blatu tičijo.

Ravnaj s svojo živino prijazno in rahlo. To ji dobro dene bolje kakor trmasto ali celo sirovo ravnanje, tudi ona postane prijazna in voljna. Brihtne živali, posebno konji, se lahko popačijo s samovoljnim in sirovim obnašanjem, in sila dosti napak, ki jih najdemo pri konjih in ki se pozneje ne dajo odvrniti, izvirajo edino iz takega krivega ravnanja. Napake in zlobe se ne vračijo lahko s sirovostjo, leže in dostikrat se odpravijo z neprenehljivo resnobo in tanko pazljivostjo. Zatorej skušaj zmirom z dobrim, s hudim ne prideš dalje.

Ne trpinči nikdar živali. Razdražljivost in nagla jeza je veliko zlo in prinaša posebno kmetu veliko škodo; človeku čast jemlje in ga k hudemu besedovanju in grdemu trpinčenju živali pripravi, kdor svojo vozno živad brez dostojne klaje pušča, kdor ji ne da potrebnega pokoja, kdor ji prevelike teže nalaga in s sirovim tepenjem in trpinčenjem njene zadnje moči napenja, ta sam živinče postane, in takega šugarja nima nobena pravična duša rada. Tudi huskanje grizečih hasek na živino, ki se k mesnici žene, tako imenovano izkopovanje kozjih rogov, mučno naskriž vezanje telet itd. vse to je huda sirovost in greh.

Boleni živini skrbno streži. S skrbljivostjo in pazljivostjo se da večkrat hujše zlo odvrniti; ravno tako s pravočasnim varovanjem in dobro strežbo. Varuj se mazačev in sleparjev, pošlji rajši naravnost po zvednega živinskega zdravnika. Več ti pomaga, takemu goldinar dati kak nevednežu krajcar.

Ako vse pametno pretehtaš, lahko sprevidiš, da se dobro stanje živadi s tvojim lastnim dobičkom na tanko veže. Čem boljše se godi tvoji živini, čem več dela in lepše se redi, tem večji hasek ti donša. Sirovi, ki zanemarja svojo živino in jo na nič pripravi, sam sebi naj več škoduje. Zato varuj in streži svoji živini zavolj nje posebno pa za tebe samega voljo.

Pravični se smili svoje živine; pa bezbožnega srce je neusmileno.

Trsoznanstvo.

(Dalje.)

3. red. Listje kocinasto (slezasto, klobučinasto, filzig).

1. razred: listje s 3 capani.

Stev. 59. Kavka, mala ali črna, (tudi žlahna, edle Kauka, lat. varronia celebris).

Trs mal, prtičast; rožje tanko, rdečerjavo, črnopikasto, kolenca čez 3 palce saksebi.

Listje okroglo, debelo, tricapno, malonarezano, večidel celo ali triostno; veruga peteljna večidel zaprta; rob redno, drobno in gosto nazobčan in zato listje prav poznato; dalje je zgoraj neravno, zgubano, proti jeseni rdečeblekasto ali celo rdeče, spodej debelokocinasto, rebra ostra ščetinasta; petlja 3 — 4 palce dolga, oster in rdečkast.

Grozd srednji ali mal, rahel, večidel vejast; tanki recelj do 3 palce dolg, rjavordeč; jagodni receljček prav bradovičast, z debelo ob zrelosti rdečkasto bunkico; jagoda pri brazgotini vtisnena, ošlatno pikčasta, mešiček žilav, sok aromatično dišaven.

Vr. Kavka je posebna štiriska, občutljiva trta, ktera le v dobri legi, v topli in suhi zemlji prav sladka in dišavna postane, naj bolj ji služi apnena, peščena in granitna ali zrnkasta zemlja na strmem, v kaki težki, mokri ilovici je nerodovitna nedišavna. V cvetu se smodi in se slaba kavka imenuje. Nekteri tudi mislijo, da je dvoje plemen, vendar je le ena. Kavka mora imeti dobro zemljo, ali se ji gnoji, da ne pride ob les; reže se na kratko, na čepce ali reznike, ker na bikih, šparonih je grozdje slabije z neenakimi jagodami. V pripravnih gorica in dobrih letinah da kavka izvrstno, črno vino, močno dišavno kakor rizlečina, samo tako prijetne slaje nima. Slovito konjiško, rdeče vino ima hvalo le od rdečelistne kavke; več je drugega grozdja primešana, manj cene ima. Veliko je tudi na zemlji ležeče, ker okus in duh vina pride od te, naj je grozdno pleme še tako izvrstno, če mu zemlja ne stori, ne dobi svoje izvirne dobrote.

(Dalje prihodnjič.)

Domače stvari.

Od kod so došli neki naši gospodarski pridelki? — Česnik je pripeljan iz Sicilije, hruške, čibula (luk) in fajzol iz Egipta; slive iz Afrike; hren iz Taljanske in Španjolske; marelice in breskve iz Perzije; špinača iz Arabije; rž iz Sibirije; kostanji iz Taljanske; krastavci (murke) iz Ostindije; peteržilja iz Španjolske in krompir iz Amerike.

Kako si lepo in celo lahko zesnažiš nože in vilice. Vreži sirovega krompirja na dvoje, potrosi notrajno stran z cigleno moko ali z okujino (železnino, s železnim praškom) in teri ž njimi nože in vilice.

Da vino dobi duh po muškatu, če tudi je plesnjivo. — Na 5 veder (pri nas na polovnjak) vzemi na zračnem mestu usušene ga bez govega cveta in v nov pocinjen polični lonec deni za četrto lonca omenjenega cveta in nalij ga do vrha s tistim vinom, kateremu želiš muškato duh dati, in kuhaj, dokler se za dva prsta ne ukuha, odstavi potem lonec od ognja, razhlajeno in čisto vlij v lagev v vino in začepi ga. Čez 4 ali 5 dni poskusi; ako ti nima po tvoji volji še dosti muškato duha, ponovi še enkrat, kakor je gori rečeno bilo, pa bodeš vesel. Skušeno je. „Pučki Prijatelj.“

Kdor hoče rodovitno sadno drevje imeti, mora vsako jesen po deblih in vejah mah ostrgati in z navadno drevesino mažo pomazati. Maža se napravi, ako se ilovica in živo apno v gnojnici razmoči in nekoliko kravščeka pridene. Da mladega drevja po zimi zajci ne poglodajo, še pridene tej maži malo ovčje krvi. Lesičja kri ali mast pridana pa zajce naj bolj odganja.

Dopisi.

Od sv. Križa pri Ljutomeru. Hočem nekaj omeniti, kar bi našemu kraju koristilo. Tukaj je bil izpit. Za voljo ljudskih šol bili so se srenjski predstojniki in spoštovani gospod župnik posvetovali, kako bi bilo za naprej, ali bi se otroki učili samo slovenski ali tudi nemški? Žalibog, sklenoli so za naprej nemški in slovenski jezik učiti. Ali kaj našim šolam treba gramatike in kaj drage nemščine? Jaz sem po svojih lastnih skušnjah prepričan, da je to celo nepotrebno in toliko potrebno, kakor kmetu peto kolo. Ljudje

bi se po svojih lastnih skušnjah že morali prepričati, da nam druga ne koristi, kakor slovenski poduk. Ali mislijo, da bodo sploh v Ljutomeru gospodi uradniki po nemški pisali? O ne! saj se vendar kedaj našega svitlega cesarja zapoved o ravnopravnosti izpolni. Po mojem mnenju bi bilo dobro, da bi se v naših šolah po Kozlarjevem zemljovidu naša domača zemlja spoznavala, drugo bi bilo poljedelstvo in kak se gnoj dela, in tretje sadjoreja, tudi živinoreja. O ko bi jaz kaj o živinoreji že prej znal, ne bi tak slabega hleva imel, kak ga zdaj imam, in tako tudi o sadjoreji bi boljših jablan gleštal. Druga nisem čul v šoli, kak o nemarnem Mikložu, kak ga je nekdo opominjal, da bi trato in grmovje iztrebil in s sadjem zasadil; in vendar mi je že to bilo v veliko korist in želja se mi je obudila za sadjorejo. Ker šola mora vse ob delavnikih zadostiti, bi bilo dobro, ako bi fantje bolj marljivo nedelsko šolo obiskovali in se jim razlagalo, kar bi bolj potrebno bilo. Kak pa se naše šole ob nedeljah obiskujejo? celi tropi fantov po nedeljah sem ter tje lečejo in nespodobne burke vganjajo. Enkrat pridem v šolo, in da se ne bi kdo zavzel, kak veliko število da sem našel, bili so trije in imeli so na tabli odštevanje in vendar eden ni mogel zračuniti. Ko sem jaz šolo obiskoval za gospoda Dominkuša, nas je vendar do trideset obiskovalo ali štirideset. Na prasanje, kak je to, da jih tak malo obiskuje, so djali sem že naznanil v Ljutomer, pa odgovora ne dobim. Naj še zdaj odgovorim nekaj g. dopisniku od sv. Benedikta. Gospod dopisnik je opazil ozke ogone in je za dobro spoznal širše svetovati; alj naj se nikdo ne prenagli, naj si prej za skušnjo nekaj ogonov stori širokih, da se pred skusi. Jaz sem imel širokih ogonov 12 brazd in poleg toliko ozkih, in sem na ozkih več pšenice imel in jakše. Zakaj bi tedaj široke ogone imel? In istina je, da na ozkih tudi leži konj gre in ima tudi dovolj vleči. Zakaj bi se s širokimi ogoni pečali, ker po lastnih skušnjah vidimo, da imajo drugi slabše silje na širokih ogonih, kakor mi na ozkih. Jaz pa rečem, da kmet potrebuje prvič gnoj, drugič gnoj in tretjič gnoj in do volje bo vse rastlo. Poglednimo naš „Sicilijanski otok,“ ki se k njemu more prištevati Bučane, Vržeje, Banovce, gornje in spodnje Krapje in Motatam, se celo plitvo orje in ozki ogoni delajo in imajo do volje lepo silje. Saj za krompir in za koruzo so še boljši široki ogoni, kakor ozki za kaj druga pa ne. Ko bi še naš dopisnik videl, kakše so naše gnojne jame, bi imel do volje grajati. Druga napaka so kožuhi, Nemci nas zatega del psujejo. To je res in psovali nas bodo, ako se tudi potegnemo v sukno. Zdaj še eno. Častiti spomin smo obhajali našemu slovenskemu pisatelju Antonu Krempeljnu 15. kimovca. Veliko rodoljubov se je zbralo na tisti dan. Naj več jih je bilo iz Vržeja, kar znači, da so tamošnji gospod župnik iskreni domoljub, ali iz naše fare jih je še veliko zaostalo, pa naj tisti dobro vedo, da, ako se kako veličansko poslopje zida, je treba naj pred umnih mož, kedar se stavijo stebri in ogli. Mi zidamo naše šlovensko slovsko poslopje, naj tedaj drugod ne zaostanejo, kadar se bodo stene zidale. Kogar se to tiče in kdor ni tam bil, naj vsak na prsa trka in reče; kriv sem, da nisem tam bil, silno sem kriv. J. K., kmet.

Iz Dobove pri Brežcah 26. oktobra 1867. Pri nas, potem pri Brežcah in krški vasi na Kranjskem je poslednja povodenj veliko škode napravila, ker je peneca Sava združena s Krko in niže nas tudi Sotla veliko jesenskih pridelkov: hajdo, zelje, buče, koruzo itd. deloma odnesla, deloma pa tako zblatila, da je ves naš up razdrila. Sava namreč nakipi, če v gornjih krajih sama ali pa Savina nagloma naraste in če ta preobilna voda za 24 do nas priteče. Včas si sami zračunimo, kdaj pride povodenj do nas, včas pa nam tudi to ni mogoče, kadar namreč imenovane vode nakipijo gori, ko je pri nas lepo vreme. Ko bi se nam od zgornjih krajev postavim od Ljubljane ali Celja ta reč po telegrafu naznanila, bi mi v 24 ali vsaj 12 urah nam pretečo nesrečo zvedeli in tako še svoje poljske pridelke od Vidma do ustja Sotle v Savo rešili. Morebiti nam okrajno zastopstvo, ki se pri nas posebno dolgo ne more na noge spraviti, v tej zadevi pomaga.

Sicer so letošnji pridelki pri nas hvala Bogu! tako obilni, da bode kmet precej lahko izhajal, posebno če ni primoran, svoje vinske kapljice pod nič prodati. Na Hrvaškem se namreč letošnjega vina vedro dobi po 2 fl. do 3 fl. in le kdor more počakati s svojim pridelkom, bode skupil primerno ceno. Tudi se sliši, da je v Vipavi in na Primorskem vino

se slabo obneslo, torej še pričakujemo kupcev iz tistih krajev poznej, kadar nastopi boljša cena. Škoda, da naši vinorejci, razvajeni po poprejšnem hitrem nakupovanju vina, ne vejo z njim tako ravnati, da bi se čisto ohranilo vsaj do leta dni, ker so poprej vse razprodali v nekoliko mesecih. Znaprej bode potrebno bolj paziti na vinske pridelke, da se pretočijo mesca svečana prihodnjega leta, sicer so v nevarnosti, da še s starimi drožmi se vse vkup po letu ne zmeša, kar da glasovito zavrelko. V jesen prihodnjega leta treba še novo vino enkrat pretočiti, potem pa se lahko ohrani delj časa, samo vinske posode je več treba, da se v njo dene nova kapljica od prihodnje jeseni, na kar še pri nas malokdo zmisli. Torej si tudi vinorejci v dobri letini ne vejo pomagati in marsikteri mora na škodo izvrstnega pridelka svoj mošt več tednov kvasiti v kadeh, kar je proti umnemu ravnanju z vinom.

Ko bi ljudje vedeli in hoteli prebirati dobre nauke lepih bukev: Umno kmetovanje, ki se že v marsikteri hiši nahaja, bi si tudi v tej reči pomagati znali. K.

Novičar.

Državni zbor.

V 40. seji drž. zbora je bilo na dnevnem redu sporočilo odbora prošenj. — Prošnje, ktere zagovarjajo oprostitev advokacije, so se po Mühlfeldovem predlogu, izročile posebnemu odboru, kateri je naj pretrese in ob svojem času svoj predlog zboru naznani. Dalje je došlo na red sporočilo verskega odbora o načrtu postave, po kateri se naj spet na novo ustanovijo postave drugega poglavja občnega državlanskega zakonika o zakonskih pravicah katoličanov, da se spet sodnja oblast v zakonskih zadevah da posvetnim sodnijam, in da se posvetnim sodnijam spet prepustijo odločbe o pogojni dopuščenosti sklenitve zakona. — Pri glavnem besedovanju so soper predlog govorili Pintar, Greuter, Andriewicz, za njega pa Waser, Weichs, Hormuzaki.

V 41. seji drž. zbora se je nadaljevalo glavno besedovanje o zakonski postavi. Proti predlogu je dolgo govoril prošt Degara in za njim Andriewicz. — Za predlog so govorili Weichs, Schindler, kateri je pri ti priložnosti tudi udarjal po panslavistih. Za njim še sta govorila Rechbauer in Herbst. K slednjemu še je govoril proti predlogu Mühlfeld, kateri je tirjal, da vpeljanje civilnega zakona mora biti pravilna naredba, ne pa samo reč, ktera se samo za silo rabi, kakor je odbor predložil. Govornik pravi, da zakon ni izklenivno crkveno opravilo, ker sakramenti imajo samo notrajno moč, ne pa v državlanskem življenju. Za odborov predlog je tudi govoril dr. Berger, in proti temu Greuter, dolgi njegov govor je dosegel hvalo pri desni stranki. Govornik je sklenol s temi besedami: Izreklo se je v tej zbornici, da se ima opraviti pri konkordatu s ptujo oblastjo. Jaz sem vam že včeraj razložil, da se z možji, kateri to reč tako razumijo nočem več bojevati. Sveti oče v Rimu je po katoličanskem verskem nauku očitno poglavar očitnega tela Jezusa Krista. Kdor tedaj pravi, da je njegova glava ptuja stvar jegovega tela je vpeljal dualizem in to je dualizem smrti pa ne življenja. Kdor se v tej zbornici podstopi reči, da je papež, poglavar crkve, ptuja oblast, pripozna ravno s tem, da noče dalje biti živ ud na onem telu, kteremu je papež, po postavljenju Jezusa Krista, očitna glava. „Vi ne bote zmagali, moja gospoda, in ravno zato ne, ker tudi mi to orožje v roke vzememo — enkrat še povem: Vi ne bote zmagali!“ — Glavno besedovanje o zakonski postavi se je v tej seji končalo.

V 42. seji drž. zbora je prej, ko se je posebno besedovanje začelo, govoril poročevavec dr. Sturm in priporočal odborov predlog. Sklenol je z besedami: „Tudi mi rečemo: *Non possumus!* Členek I. (Naj se ovrže duhovska zakonska sodba in vpelje občni državlanski zakonik.) se odobri brez besedovanja. Vsi so glasovali zvun duhovnih.

Členek II. (Postave o oklicanju in sklenitvi zakona, če bi to branil krajni duhoven.) Po kratkem besedovanju se je tudi ta členek z 96 proti 45 glasom odobril. Proti njemu so glasovali duhovni, srednja stranka in neki od desne.

Članek III. (Naj se ovrže duhovska sodnja oblast v zakonskih zadevah pri katoličanih) se odobri brez besedovanja.

Članek IV. (Postava naj dobi valjavnost po treh mesecih, ko bode naznanjena) se po Mühlfeldovem predlogu celo izpusti.

Členek V. (Določba kdaj ima postava veljavnost dobiti) se je s popravnim nasvetom, da se spusti oddelek 5. odobril.

Ravno tako tudi členek VI. Zvun tega še je predložil odbor: Slav. zbor naj pooblasti verski odbor, naj še načrta novo zakonsko postavo, pod tem razumljenjem, da je ženitev državljanski čin in po pglavitnem vodilu ne odvisen od crkvenih uredbah. Se odobri z 70 proti 59 glasov.

Prej ko se je zbor sklenol, je predsednik še prečtel dopis notrajnega ministerstva, kateri naznanja, da je Njih Veličanstvo postavo o kazenski pravdi potrdilo.

V 43. seji drž. zbora je bilo na dnevnem redu sporočilo verskega odbora in sicer načrt postave o razmerah šole do crkve, da se po pglavitnem načelu loči šola od crkve.

Proti predlogu je govoril naj prej Jäger, kateri je med drugimi tudi rekel, da se, po njegovem mnenju, to ne zlaže s prvim oddelkom postave, kateri pravi, da šola mora biti neodvisna od crkve. Nahajajo se namreč zvun države tudi drugi vdeleženci in ti so: Stariši, crkev in srenja. Govornik je sklenol s temi besedami: Da okolščinam ni primerno v časih, kedar bankrot skoz okno gleda, se s takimi stvarimi pečati.

Po tem je govoril Slovenec Klun za predlog. Ta kranjski poslanec je govoril, tako, kakor pišejo dualistiški dunajski časniki. — Izobraževanje ljudstva je jegovo geslo, — in zatoraj proč z duhovščino! G. profesor je celo pozabil, da so se na slovenskem dozdej skorej jedini narodni duhovniki trudili, da še se je ohranil slovenski duh. Klun je govoril kakor dualističen državni poslanec ne pa kakor Slovenec!

Za tem je govoril proti predlogu Degara, in za njim, ali skorej v celo prazni dvorani Hermann. Zadnjič še je za predlog govoril superintendent Schneider, in Schindler, kateri je navajal stavke iz pastirskih listov raznih avstrijskih škofov, kar je posebno ž njim jednako misleče poslance zlo razveselilo. — Po tem, ko še je tudi g. Sawczynski za predlog govoril, je bilo glavno besedovanje končano.

V 44. seji drž. zbora se je začelo specialno besedovanje o šolski postavi.

Proti §. 1. (višji nadzor čez šolske reči ima država) je govoril Jäger in četel iz „Vaterland“ članek, kterega je dr. Klun spisal in leta 1862 razglasil, in kateri govori soper ločitev šole od crkvi; da bi s tem pokazal, da skorej ni mogoče, da je Klun pri prejšnji seji po svojem prepričanju bil govoril. — Predsednik graja govornika zarad četenje članka iz časnika.

Dr. Klun odgovarja: Je dosti znana taktika iz spisov iztrgati posamezne stavke in se tako soperstaviti nasprotniku. Govornik, ki hoče dokazati, da je zmirom za to bil, kar je v prejšnji seji govoril, četeje posamezne članke iz „Oesterr. Schulbote“. On ne tirja ločitve šole od crkve, temoč omejitvo prevelike klerikalne moči.

Dr. Berger in Leonardi hočeta, naj se členek tako glasi: Vodstvo in nadgled šole naj oskrbuje za to po postavi postavljeno poglavarstvo. — Leonardi še hoče, naj se, postavi, više vodstvo.

Dr. Toman pravi, da je pri tem paragrafu in pri oni državni postavi, ktera je že bila prej odobrena, nasprotno tirjanje. Govornik ponavlja besede iz govora dr. Kluna v prejšnji seji. Predsednik ga zavrne s tem, da naj ostane pri danejšni stvari. Dr. Toman izusti na to besedo *chicane*, t.j. zvijača, (nastane hrup, klicanje). Predsednik reče govorniku, naj to besedo prekličie, in ker Toman to ni hotel, mu odtegne besedo. §. 1. se po tem po predlogu Berger-ja odobri Proti §. 2. oddelku 2. (Poduk v drugih rečeh zvun nauku vere je neodvisen od vsake crkvene oblasti.) sta govorila Greuter in Jäger; za njega Kuranda in Schindler. Krzeczunowicz pa je zahteval, naj se celi oddelek izpusti. Proti temu oddelku so glasovali neki Polaki, Tirolci in Slovenci zvun Kluna.

§. 3. (Obiskavanje šole je vsakemu dopuščeno, bodi si kakekoli vere) se odobri skorej brez besedovanja.

§. 4. in 5. se po predlogu Bergerja v jeden členek skup potegneta in se kot §. 4 tako odobri: „Vsaka crkev ali versko društvo slobodno ustanovi in izdružuje iz svojega premoženja šole za mladino — določne vere. Podvrženi so ven-

dar vsi šolskim postavam in morejo od njih tudi dobiti pravice javnih učilnic, ko dopolnijo postavne pogoje, kateri so potrebni takim učilnicam.“

Za tem se odobri brez bosedovanja §. 5.

Pri §. 6. je Gross nasvetoval, naj se popravi takole: Šolska služba se mora ločiti od crkvenikove. — Greuter je zahteval, naj se izpusti oddelek I. tega paragrafa (Učiteljstvo na šolah more enakomerno dobiti vsak državljan, kateri je za zmožnega spoznan, brez verinega razločka), proti temu je govoril Landesberger.

Greuter je še govoril proti principu v tem paragrafu, po katerem je šola, tako rekoč, brez vere. — Te dni, reče govornik, se je v tej zbornici toliko o katoliških vredbah povedalo, da bi se mi mrzilo o vsem tem oponašanjem še enkrat govoriti. Od predsednika zarad teh besed grajan, reče Greuter. Jaz sem se samo na štenografična naznanila opiral, jaz se na nje opiram, da so se proti nam stvari izrekle, kar se je brez vsakega opomina od strani predsedništva zgoditi moglo (živo klicanje „dobro“ na desni strani na levi velik nemir). Ko se je povedalo; duhovništvo ne zastopa morale temoč posvetni ljudje. Če se to nam nasproti dopušča, tedaj ne vem, kaj imam storiti, tedaj je naj bolje se vsesti in molčati. (Živa pohvala od desne strani.)

Tudi ta paragraf je bil z veliko večino odobren. Kaže se, da hoče Klun Slovence celo zapustiti, ker se je v zbornici, kder je dozdejel sedel na desni strani med Slovenci, preselil na levo sredino, ker celo na levi strani, kamor je hotel, ni bilo več prostora. Z Bogom dr. Klun!

— Iz Varaždina se piše, da tamo neki huzar okoli jezdi in vsakemu, ki ga hoče poslušati, naznanja, da bode deželni zbor v kratkem sklican in da se poslanci ne bodo volili od ljudstva temoč od odbora velike županije.

— Piše se, da je vojvoda Grammont, francoski poslanec na našem cesarskem dvoru, ves svoj upliv napel, da se je škotovsko pismo odpovedno odgovorilo. To potrdi tudi uradni časnik „N. T. Bl.“, kateri naravnost pravi, da „krepko postopanje, katero je začela avstrijska vlada proti Rimu, se mora vračati na obnašanje Francoske, kateri ni hotelo nasprotno delati, po ultramontanem namerjavanju.“ — To bo počasi res prav prijetno; ne bo se vedelo, ali ravna jo v naši očetnjavi Francozi ali Saksonci!

— Na viši realki v Celovcu so slovenščino spodili in vpeljali francosščino. — Korošcem so tedaj Francozi bližje, kakor Slovenci! — Napoleon se bode gotovo proti Korošcem prav hvaležen pokazal!

„Zukunft“ piše, da je nekdo v nekem državnem odboru Beusta pital, kako mora takega, federalista, kakor je grof Goluchowski, pustiti na tako važnem mestu kot deželnega poglavarja? — Pravi se, daje državni pečatnik na to rekel: Le počasi, moja draga gospoda, mi še bomo to vse dognali.

— Pravi se, da so gg. škofi, kateri so pismo na cesarja podpisali, spet zbor imeli in v tem izrekli, da hočejo pri onih poglavitnih vodilih ostati, ktera so v pismu razložili.

— Bošnjaki kristjani in Turki hočejo imeti srbskega kneza Mihaela za kralja, Turkom pa nočejo dalje več davkov plačevati.

— Na Kandiji se še uporniki vedno s Turki tepejo in nočejo celo nič vedeti o pogodbi, s katero jih hoče uloviti Turška.

— Vrli „Primorec“ piše: „Madjari na vse kripilje zatirajo Slovence, nobena zvijača in laž jim ni prenesramna. — Zdaj strašno grdo obrekujejo prvega slovanskega rodoljuba, sijajnega crkvenega kneza, vladiko Strossmajerja, ter ga celo tožijo papežu. Ker zdaj ni več dvombe, da so Madjari v rodu s Turki, zato morebiti mislijo nadomestiti sedanje crkvene kneze s turskimi derviši. Na Madjarskem je vse mogoče, če tudi Andrassy ni Sultan.

— Praški dnevnik „Politik“ je prinesel te dni vvodni članek, v katerem na tanko in jasno dokazuje, da vse to fanatično naskokovanje na konkordat t. j. na katoliško duhovništvo nima drugega namena nego vtrditi in okrepiti nadvlado Nemštva nad Slovani. Tudi vrli „Primorec“ je to misel že izrekel in radi pritrđimo vrlima časnikoma, da je tudi po našem prepričanju zadnji cil in konec tega sverepega napadanja na narodno duhovstvo ponemčevanje slovanskih narodov. In vendar pomagajo slovenski gospodi Nemcem ruti korenine domači lipi.

Svečanost stoletnice gospodarskega društva v Ljubljani. 24. t. m. je c. k. gospodarsko društvo v Kranjski slovesno

obhajalo svoj stoletni obstojek. Res prav lepi čas, v katerem pa je tudi to vse hvale vredno društvo zlo mnogo koristilo. Druženikov se je sošla pri ti priložnosti prav velika muožina vsakega stanu in iz vseh zlo oddaljenih krajev Kranjske. Sestrična društva pa so poslala poslance. Živilo kmetiško društvo v Kranjski!

— „Novice“, ki so do zdaj politiko slovenskih poslancev v državnem zboru vedno zagovarjale, se v zadnjem listu niso mogle več zdržati ne spregovoriti obsojivne besede o glasovanju jihovem zastran preuredbe februarnega patenta. Da je dr. Klun potegol v tabor nemških liberalistov temu se ne čudijo, da je pa tudi poslanec Svetec z Nemci glasoval to je osolpnolo Novice. Zdaj je slovensko časnikarstvo složno in jednakihi misli, in za njim stoji slovensko ljudstvo. Kdo pa stoji za slovenskimi dualisti? Kdo ve?

— Iz Taljanske so došli hudi glasi; Garibaldi, k kateremu se je pridružilo več tisoč pobegnjenecv (deserterov) taljanske armade, je po ostri bitvi Monte rotundo vzel. Prekucubi grejo izraven proti Rimu in misli se, da je Garibaldi že pred rimskimi vrati.

Francoska armada se je že pripeljala v Čivitavekijo, kder se izladja, v Tulonu pa še se zmirom več francoskih vojakov vladja, kateri grejo papežu na pomoč.

Tržna cena

pretekli teden.

	V Varaždinu		V Mariboru		V Celju		V Ptujju	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan (drevenka)	5	40	5	60	6	20	5	40
Rži	3	60	3	70	3	80	3	70
Ječmena	2	50	3	20	2	95	—	—
Ovsa	1	70	1	70	1	75	1	80
Turšice (kuruze) vagan	3	—	3	35	2	90	3	30
Ajde	2	60	3	—	3	25	2	70
Prosa	2	80	2	80	3	45	—	—
Krompirja	1	20	1	05	1	30	1	—
Govedine funt	—	18	—	24	—	22	—	24
Teletine	—	24	—	26	—	24	—	26
Svinjetine črstve funt	—	28	—	26	—	24	—	25
Drv 36" trdih seženj (Klafter)	8	50	—	—	6	90	8	50
„ 18" „	—	—	5	20	—	—	—	—
„ 36" mehkih „	5	50	—	—	5	—	6	50
„ 18" „	—	—	3	35	—	—	—	—
Oglenja iz trdega lesa vagan	—	60	—	40	—	40	—	40
„ „ mehkega „	—	60	—	30	—	40	—	35
Sena cent	1	20	1	20	—	75	1	—
Slame cent v šopah	—	90	1	—	—	60	—	—
„ „ za steljo	—	60	—	70	—	45	—	90
Slanine (špeha) cent	42	—	44	—	40	—	40	—
Jajec, pet za	—	10	—	12	—	—	—	—

Cesarski zlat velja 5 fl. 94 kr. a. v.

Ažijo srebra 122.—.

Narodno drž. posojilo 65.10.

Loterijine srečke.

V Gradcu 26. oktobra 1867: **23 45 67 69 28**
Prihodnje srečkanje je 6. novembra 1867.

Priporočba.

Na znanje!

Ker nam manjka pripravne kmetijske šole, sem — od več strani proščen — namenjen, zdrave slovenske fante črez 15 let stare, kateri se že v mnogih razdelkih kmetijstva posebno v vino- in sadjereji djansko uriti in vaditi, pod dobrimi pogoji na svoje posestvo vzeti. Drugo pismeno.

Dober kup, pravo in dobro vino pošlje podpisani, med goricami doma, proti gotovini, proti nadavku in tudi proti privzetju (Nachnahme) od zanesljivih znanih naročnikov in kateri so zaupanja vredni.

I. verste dobra lahka vina iz nizkih vrhov, vedro po 5—7 gold.

II. vrste močnejša vina iz boljših vrhov, vedro od 7—9 g.

III. vrste izvrstna vina iz naj boljših vrhov črez 9 gold.

Kovač, kateri zna kmetijsko orodje izdelovati in popravljati, se pod dobrimi pogoji najame pri

Dominiku Čolniku

na Drvanji, sv. Lenart v Slov. goricah.